

Sygn. akt VI U 2537/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2021 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Maciej Flinik

Protokolant – starszy sekretarz sądowy M. W.

po rozpoznaniu w dniu 17 lutego 2021 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: B. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

z dnia 17 września 2020 r., znak: (...)

w sprawie: B. B.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rekompensatę

oddala odwołanie.

Sygn. akt VI U 2537/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 września 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2016 r., poz. 887 j.t.) odmówił ubezpieczonej B. B. prawa do rekompensaty z uwagi na nieudokumentowanie przez nią 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła ubezpieczona B. B. wnosząc o jej zmianę i przyznanie jej prawa do rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych oraz zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania wg norm przepisanych. W uzasadnieniu ubezpieczona podniosła, iż w okresie od 15 września 1979 r. do 30 września 1994 wykonywała pracę w charakterze logopedy na stanowisku młodszego asystenta medycznego w Szpitalu (...) (...) L. B. w I..

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczona B. B. w okresie od 15 września 1979 r. do 30 września 1994 r. była zatrudniona stale i w pełnym wymiarze czasu w Zakładzie Opieki Zdrowotnej w I. na stanowisku starszego asystenta medycznego. W początkowym okresie

przedmiotowego zatrudnienia (do roku 1985 r.) w/w- na świadczyła pracę w (...) jako logopeda , a następnie w Przychodni (...) na takim samym stanowisku. Pracę polegającą na diagnozowaniu i leczeniu wad wymowy u dzieci przedszkolnych i szkolnych kierowanych do poradni przez poszczególne placówki czy instytucje wykonywała w specjalistycznym gabinecie logopedycznym (podczas wizyt dzieciom towarzyszyli ich rodzice lub opiekunowie).

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie zeznań świadków oraz zeznań ubezpieczonej, a także dokumentacji pracowniczej w postaci wystawionego jej świadectwa pracy oraz jej akt osobowych . Sąd uznał zeznania w/w- nych za w pełni wiarygodne, są one bowiem wewnątrznie spójne, konsekwentne , zbieżne ze sobą, a nadto korespondują ze zgromadzoną dokumentacją pracowniczą ubezpieczonej . Sąd odmiennie zakwalifikował natomiast prace wykonywane przez ubezpieczoną - jako nie stanowiące prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej nie zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie z treścią art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2015 r., poz. 965 j.t.), rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Natomiast z stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. W myśl art. 23 ust. 2 przywołanej ustawy, rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. Nie polega ona jednak na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, ale na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Przesłanką uzyskania prawa do rekompensaty jest legitymowanie się stażem co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 2009 r. , a nie jak w przypadku prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym na dzień 1 stycznia 1999 r. (staż nie musiał być osiągnięty przed 1 stycznia 2009 r. , co wynika z formuły wyliczenia rekompensaty uwzględniającej relację stażu tej pracy przed 1 stycznia 2009 o wymaganego 15 letniego okresu – tak w komentarzu do art. 21 Inetta Jędrasik – Jankowska) .

Przechodząc na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż na kanwie niemal identycznego stanu faktycznego (różnica sprowadza się jedynie do innej aniżeli w przypadku B. B. placówki , w której zatrudniona była odwołująca się – tam był to Polski Związek Głuchych , w obu natomiast przypadkach ubezpieczone zatrudnione były na stanowiskach logopedów , nie podlegały pod Kartę Nauczyciela i w obu nie świadczyły pracy na oddziałach onkologicznych lub innych wymienionych w stosownym rozporządzeniu) SO w Tarnowie w sprawie VI U 1124/12 stwierdził między innymi : „ ... Z powyższych względów zwrócić uwagę należy na regulację zawartą w art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) zgodnie, z którą ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego na podstawie art. 32 ust. 4 w przepisach dotychczasowych, tj. 55 lat życia dla kobiety, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (czyli w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. co najmniej 20 lat dla kobiet.

Z kolei według art. 32 wyżej powołanej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącymi pracownikami (o których mowa w ust. 2-3 tegoż artykułu), zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 - tj. 60 lat w przypadku kobiet. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa powyżej, za pracowników zatrudnionych w szczególnych

warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Przepis art. 32 ust. 4 powołanej ustawy stanowi natomiast, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za owe przepisy dotychczasowe wymienione zarówno w art. 32 ust. 2 jak i w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1982 r. Nr 40, poz. 267 z późn. zm.). Zgodnie z uchwałą Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 lutego 2002 r. III CZP 30/2001 (OSNAPiUS 2002/10 poz. 243) zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy odesłanie do przepisów dotychczasowych, sankcjonujących obowiązywanie rozporządzenia, można odnosić tylko do tych przepisów rozporządzenia, które regulują materię określoną w przepisie ustawy, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury. Zachowały zatem moc przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9-15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Zgodnie zatem z § 4 rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiety i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, iż B. P. nie spełnia wszystkich przesłanek nabycia prawa do emerytury. Co prawda ukończyła 55 lat, posiada wymagany okres ogólnego stażu pracy, bo wynoszący ponad 20 lat, jednak nie legitymuje się okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na stanowiskach objętych wykazem A cytowanego rozporządzenia wynoszącym co najmniej 15 lat pracy. Brak podstaw do zaliczenia spornego okresu pracy od dnia 1 kwietnia 1980 r. do dnia 31 sierpnia 1985 r. jako logopeda w Polskim Związku Głuchych (...) z (...) w T. jako pracę w szczególnych warunkach. Poza sporem, że nie była to praca "nauczycielska" w rozumieniu art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Praca ta nie została także wymieniona w Dziale XII Wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W szczególności nie była to praca z pkt 1 tego działu tj. prace na oddziałach: intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami ani z pkt 5 tj. prace w domach pomocy społecznej dla nieuleczalnie i przewlekle chorych, umysłowo upośledzonych dorosłych i umysłowo niedorozwiniętych dzieci. Niczego nie zmienia w sprawie powołanie się przez odwołującą na przepisy zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu zdrowia i opieki społecznej (Dz. Urz. MZ 1983 r. Nr 8 poz. 40 z późn. zm.). Zgodnie z ugruntowanym poglądem judykatury wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno-porządkujący, uściślający. Źródłem prawa do emerytury za pracę w szczególnych warunkach jest ustawa z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Nie jest nim natomiast zarządzenie resortowe, jako że nie stanowi źródła prawa (zob. postanowienie SN z dnia 22 marca 2012 r. I UK 403/2011, orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2010 r. II UK 218/2009, z dnia 16 listopada 2010 r. I UK 124/2010, z dnia 22 kwietnia 2011 r. I UK 351/2010, z dnia 26 maja 2011 r. II UK 356/2010 i z dnia 24 listopada 2011 r. I UK 164/2011). Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 r. I PK 194/2008 (OSNP 2010/23-24 poz. 281), praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady

Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Ponadto, co prawda w tym zarządzeniu wymieniono stanowisko logopedy, ale tylko w odniesieniu do pracy na oddziałach psychiatrycznych i odwykowych (dotyczy to również personelu zatrudnionego w sanatoriach dla nerwowo i psychicznie chorych, sanatoriach i oddziałach neuropsychiatrii dziecięcej i szpitalach uzdrowiskowych dla dzieci z porażeniami mózgowymi, zakładach dla dzieci głęboko niedorozwiniętych do lat 3, zakładach leczenia odwykowego dla alkoholików i narkomanów oraz oddziałach dziennych, nocnych dla osób z zaburzeniami psychicznymi), a stanowisko instruktora terapii zajęciowej wymieniono w odniesieniu do wskazanych oddziałów oraz do prac w domach pomocy społecznej dla nieuleczalnie i przewlekle chorych, umysłowo upośledzonych dorosłych i umysłowo niedorozwiniętych dzieci. W ocenie Sądu Okręgowego Polski Związek Głuchych (...) z (...) w T. nie była jednostką o których mowa we wskazanych normach. Jak wskazują powyższe przepisy w przypadku pracy logopedy tylko praca w określonym środowisku pracy sprawia, że będzie to praca w warunkach szczególnych. Nie może to dziwić, gdyż zupełnie inne jest środowisko pracy logopedy na oddziale psychiatrycznym czy odwykowym a inne w Polskim Związku Głuchych.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy (podzielając w całości stanowisko wyrażone w cytowanym wyżej orzeczeniu SO w Tarnowie) i mając na uwadze argumentację strony powodowej odwołującej się do nierównego traktowania ubezpieczonej w zakresie uprawnień wynikających z tożsamej pracy w zestawieniu z logopedami zatrudnionymi w szkołach lub na określonych oddziałach szpitalnych (zarzut naruszenia konstytucyjnej zasady sprawiedliwości społecznej oraz równości wobec prawa i zakazu dyskryminacji) warto wskazać, iż „konstytucyjna zasada równości wobec prawa (...) polega na tym, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych) charakteryzujące się daną cechą istotną (relevantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo. A więc wg jednakowej miary, bez różnicowań zarówno dyskryminujących jak i faworyzujących, i dalej „... postulat równości nie może być utożsamiany z nakazem identyczności. Celem i istotą regulacji prawnych jest wprowadzanie zróżnicowań. Dopóki te zróżnicowania prawne odpowiadają obiektywnie istniejącym różnicom między adresatami norm prawnych, problem naruszenia zasady równości nie powstaje...” (patrz komentarz Leszek Garlicki, Marek Zubik Konstytucja RP Komentarz Tom II wyd. 1). W kontekście powyższego należy zauważyć, iż diametralnie różnym było i pozostaje środowisko pracy logopedy na oddziale psychiatrycznym lub onkologicznym, od tego zajmowanego w poradni medycyny szkolnej czy przychodni. W przypadku oddziałów psychiatrycznych co wydaje się oczywiste nawet dla laika, szczególne warunki pracy (np. na stanowisku logopedy) przejawiają się w trudnościach w komunikacji z pacjentami, braku współpracy z ich strony, przekładających się na skuteczność leczenia, ale także ryzykiem związanym z potencjalnie nieobliczalnymi, niebezpiecznymi zachowaniami pacjentów. W drugiej ze wskazanych wyżej sytuacji czyli pracy ortopedy na oddziale onkologicznym szczególne warunki pracy wyrażają się jak się wydaje, w nieporównywalnym w stosunku do innych obszarów leczenia obciążeniu psychicznym zatrudnionych tam osób, wynikającym z charakteru schorzeń (często terminalnych). Tymczasem praca logopedy w poradni lub przychodni sprowadza się (i tak też miało to miejsce w przypadku ubezpieczonej) co do zasady do kontaktu z pacjentami (w tym przypadku z dziećmi) dotkniętymi wadami wymowy i tylko niekiedy styczności z poważniejszymi przypadkami występowania schorzeń współistniejących (w przypadku dzieci upośledzonych czy poważnie chorych). Nie ma zatem w ocenie sądu podstaw do tego (co wydaje się forsować strona powodowa) aby porównywać (o zrównywaniu nawet nie wspominając) pracy ubezpieczonej jako logopedy w poradni, a następnie przychodni z pracami wymienionymi w Dziale XII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia RM z 7 lutego 1983 r. (w służbie zdrowia i opiece społecznej) jego punkcie 1 - prace na oddziałach: intensywnej opieki medycznej, anestezjologii, psychiatrycznych i odwykowych, onkologicznych, leczenia oparzeń oraz ostrych zatruc w bezpośrednim kontakcie z pacjentami czy w jego punkcie 5 - prace w domach pomocy społecznej dla nieuleczalnie i przewlekle chorych, umysłowo upośledzonych dorosłych i umysłowo niedorozwiniętych dzieci.

Jednocześnie nie ulega wątpliwości, iż praca ubezpieczonej na stanowisku logopedy w poradni szkolnej, a następnie w przychodni nie była okresem pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 32 ust. 3 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis ten stanowi między innymi, iż dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się nauczycieli, wychowawców lub innych pracowników pedagogicznych wykonujących pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela. Okoliczność niepodlegania ubezpieczonej jako pracownika ZOZ we wskazanym wyżej okresie

zapisom Karty Nauczyciela została przez stronę odwołującą przyznana (pozostaje bezsporna) . Nawet jeżeli wśród przypadków , których leczeniem logopedycznym zajmowała się ubezpieczona w poradni (lub przychodni) zdarzały się niekiedy cięższe aniżeli te, z którymi miała do czynienia podczas jej późniejszej pracy w szkole (z uwagi na zdarzające się schorzenia współlistniejące u leczonych dzieci) , to nie ulega wątpliwości , iż na innych zasadach , jeżeli chodzi o warunki pracy oraz środowisko pracy zatrudniony jest nauczyciel (w tym logopeda szkolny) , z którego to tytułu przysługują mu określone uprawnienia przewidziane w KN, a na innych zasadach pracuje logopeda w poradni czy przychodni. W tym przypadku w ocenie sądu również nie ma podstaw do zrównywania tych prac.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie jako bezzasadne .

Sędzia Maciej Flinik